

3. De vragenlijst en het veldwerk

3.1 De vragenlijst

Gezien de goede ervaringen in het verleden, is voor de nieuwe meting gekozen voor **schriftelijke enquêtering** waarbij de vragenlijst een rittenboekje (waarin de studenten per gemaakte verplaatsing gegevens dienen in te vullen) bevat.

Daarbij waren er verschillende mogelijkheden voor de wijze van vraagstelling voor het rittenboekje. HCG heeft in het verleden studenten gevraagd gedurende drie aaneengesloten dagen alle ritten (ook met andere vervoerwijzen dan het openbaar vervoer) in te vullen. Door de enquête-startdagen te staffelen werden waarnemingen voor alle dagsoorten verkregen. NEA heeft in het verleden (bijvoorbeeld NEA Continuemeting 1995/1996) studenten gevraagd om gedurende vijf respectievelijk twee dagen (voor weekkaart- respectievelijk weekendkaarthouders) alleen de kosteloos gemaakte OV ritten geregistreerd, met uitzondering van de woon-onderwijsritten die via een afwijkende vraagstelling werden bepaald. Uitgaande van de doelstelling om nu ook de met korting gereisde ritten vast te stellen diende het veldwerk in ieder geval alle dagsoorten te omvatten, voor week- en weekendkaarthouders. Besloten is daarom de HCG aanpak te volgen: invullen gedurende vier dagen, waarbij de startdagen gestaffeld worden.

Voorts is het in verband met representativiteit belangrijk dat een goede respons wordt bereikt. Gestreefd werd naar een respons van minimaal 30%. Elementen die van belang zijn voor het bereiken van een goede respons zijn onder andere:

- Lengte van de vragenlijst: de lengte van de invulinstructie, het aantal vragen, en voor een rittenboek: hoeveel dagen het rittenboekje dient te worden ingevuld en hoeveel vragen per rit worden gesteld. Als compromis tussen het aantal ritten dat per enquête wordt verkregen, en de lengte van de vragenlijst lijkt vier dagen ons een goed compromis. Hierbij zijn alle OV-ritten geregistreerd, niet alleen de niet-woon-onderwijsritten. Op deze wijze onstond een eenduidige wijze van invullen voor de respondenten, en kon worden volstaan met een korte instructie (korter dan bij NEA Continuemeting). Tevens is aan het eind van de vragenlijst gevraagd naar de woon-onderwijsverplaatsing, op dezelfde wijze als in het NEA onderzoek van 1995/1996. De frequentie van de reizen naar het onderwijsadres is in de beschouwde periode afgeleid uit het dagboekje en uit de vragen naar de woon –

onderwijsverplaatsingen gesteld zoals in het voorgaande NEA onderzoek. Besloten is om bij mogelijke verschillen de vragen conform het voorgaande onderzoek leidend te laten zijn. Dit betreft vragen E2 en E3 (zie de vragenlijst in Bijlage 3);

- Overzichtelijkheid en *lay-out* van de vragenlijst: gestreefd is naar een overzichtelijke vragenlijst, die intuïtief direct in te vullen is;
- Motivatie van respondent: de respondenten dienen te begrijpen dat hun medewerking nuttig en voor henzelf van belang is, hetgeen in de introductiebrief is uitgelegd;
- Beloning voor het volledig invullen: voor de door de respondent te leveren inspanning is een passende beloning op zijn plaats, waarbij de beloning noch te laag noch te hoog dient te zijn. In voorgaande onderzoeken (1990-1996) is gewerkt met een boekenbon van f 10,-. Dit bedrag is nu weer gehanteerd.

Wat betreft de **vragenlijst** is hierboven al aangegeven dat een vierdaags rittenboekje is gehanteerd, met gestaffelde begindatum van invullen. Als uitgangspunt hebben de eerder gebruikte lijsten (algemeen deel en rittenboekje) van HCG en NEA gediend. De enquête was voor week- en weekendkaarthouders zoveel mogelijk identiek, en de schriftelijke vragenlijst bestond uit vijf delen (zie ook Bijlage 3):

1. Algemene vragen;
2. Uitleg en voorbeeld rittenboekje;
3. Rittenboekje;
4. Vragen over de kwaliteit van het openbaar vervoer;
5. Afsluiting enquête.

Met de enquête is een aanbiedingsbrief meegestuurd. In deze brief is het belang van de enquête en de beloning voor een correcte invulling aangegeven. De uitkomsten van de kwaliteitsmeting van het openbaar vervoer zijn afzonderlijk gepresenteerd in een memorandum van RAND Europe. De uitkomsten voor wat betreft de kilometerproductie, na ophoging tot jaartotaal, staan in hoofdstuk acht.

3.2 Het veldwerk

3.2.1 Het verzenden van de enquêtes.

Het resultaat van de steekproeftrekking vormde de basis voor het verzenden van de enquêtes.

In de steekproeftrekking is vastgesteld welke studenten voor welke enquêteperiode (4 dagen) een enquête dienden te ontvangen. In de fases van de steekproeftrekking is van een student alleen een identificatie-nummer en een aantal indelings-/stratificatiekenmerken bekend. Voor de verzending van de enquêtes naar de studenten moeten natuurlijk de NAW (naam, adres, woonplaats) gegevens bekend

zijn. De getrokken steekproef (de identificatienummers + de enquêteperiode) is naar de Informatie Beheer Groep (IB-Groep) verzonden die vervolgens de NAW gegevens hier aan toevoegde en het resultaat naar NEA retourneerde.

Vervolgens zijn 2 sets met stickers aangemaakt:

- Een adressticker met het adres en de enquêteperiode;
- Een periodesticker met daarop de omschrijving van de enquêteperiode

Daarna zijn per enquêteperiode sets gemaakt met daarin het benodigde aantal enquêtes, de stickers met de adressen en de omschrijving van de betreffende enquêteperiode.

Deze sets zijn vervolgens naar het ingeschakelde mailingbureau (Total Mail Service te Zoeterwoude) gebracht die de periodestickers op de enquêtes plakte en de enquêtes met de begeleidende brief en de retourenvelop in de verzendenvelop stopte. Als laatste werd de adressticker op de verzendenvelop geplakt.

De enquêtes werden per verzenddag/enquêteperiode gebundeld en vervolgens ter post bezorgd op de datum zodanig dat de enquêtes 2 á 3 dagen voor het begin van de enquêteperiode bij de student werd bezorgd.

Voor de vakantieperiode (juli) is de tijdperiode tussen de ontvangst van de enquête en het begin van de enquêteperiode met 2 dagen verlengd.

3.2.2 Binnenkomst enquête.

Na binnenkomst van de enquêtes werden deze uit de retourenvelop gehaald, vervolgens werd het nietje eruitgehaald en werden de enquêtebladen per soort gesorteerd. De enquêtes werden vervolgens per binnenkomst en soort enquêteblad gebundeld en naar NEA gebracht.

Door NEA werden deze enquêtes vervolgens gescand en verwerkt.

De fysieke enquêtes zijn vervolgens in brandvertragende kasten opgeborgen. De enquêtes die tot en met 17 augustus per post zijn ontvangen zijn in de verwerking meegenomen.

3.2.3 De beloning

De betalingen van de vergoedingen (*f* 10,-) voor de respondenten is in 5 delen uitgevoerd. Vanaf april zijn maandelijks voor de de tot dan binnengekomen en ingevoerde enquêtes betalingen uitgevoerd. De betalingen voor de laatst

binnengekomen enquêtes (17 augustus) zijn op 28 augustus verricht. Voor enquêtes die na 17 augustus binnenkomen vindt geen betaling meer plaats.

3.2.4 Treinstakingen, nieuwe treindienstregeling en MKZ

In de onderzoeksperiode heeft zich een aantal onregelmatigheden voorgedaan.

Op maandag 2 april werd op het laatste moment een werkonderbreking bij NS afgeblazen. Wel was de vraag naar het vervoer per trein op die dag gering. Op donderdag 5 april en vrijdag 6 april reden als gevolg van stakingen de treinen niet, hetgeen eveneens het geval was op donderdag 12 april. Vrijdag 13 april is zowel voor de houders van de weekkaart als voor houders van de weekendkaart door de NS beschouwd als een dag met “vrij reizen”.

Op de dagen met treinstakingen zal het OV-reisgedrag afwijken (minder treinreizen, meer andere vervoerwijzen, minder reizen) van wat op andere weekdays gebruikelijk is. Mogelijk geldt dit ook voor dagen waarop treinstakingen dreigden, die op het laatste moment werden afgeblazen. Tevens geldt dat direct voor en na de treinstakingen er mogelijk extra veel per trein is gereisd (bv. een dag later naar het ouderlijk huis).

In overleg met de Begeleidingsgroep is besloten om acht dagen (2, 4, 5, 6, 7, 11, 12 en 13 april) te verwijderen uit de veldwerkperiode. Alle enquêtedagen uit interviews die op deze dagen betrekking hebben worden niet meegeteld. Dit betekent een verlies van netto bijna 1.400 enquêtedagen (3,9%). Dit heeft geen invloed op de uitkomsten, maar wel op de nauwkeurigheid. Het behalen van de doelstellingen inzake de nauwkeurigheid van het onderzoek is hierdoor echter niet in gevaar gekomen. De vereiste mate van nauwkeurigheid is nog gehaald (zie hoofdstuk zeven). Het totaal aantal kilometers in de veldwerkperiode wordt nu geschat op basis van andere enquêtedagen. Voor de ontbrekende dagen worden andere dagen gebruikt van een zelfde weektype (b.v. collegeweek, tentamenweek) als de ontbrekende dagen. Voor alle reismotieven op een bepaalde dag wordt hetzelfde weektype gebruikt.

Op 10 juni werd de nieuwe dienstregeling van de NS ingevoerd. Er bestonden aanwijzingen dat deze dienstregeling de eerste dagen door het personeel niet goed zou worden uitgevoerd. Als optie is in overleg met de Begeleidingsgroep voorgesteld om eventueel geen enquêtes met startdagen 8, 9, 10 en 11 juni te verzenden. Later, toen bleek dat de invoering van het nieuwe dienstrooster redelijk normaal verliep, is besloten deze optie niet uit te voeren. Echter, het verzendbureau was op de hoogte gesteld van de mogelijkheid van deze optie en heeft uiteindelijk deze 776 enquêtes niet verstuurd. Er zijn wel enquêtes die betrekking hebben op de dagen 8-11 juni, maar deze hebben als startdag 5, 6 of 7 juni.

Verder bestond de vrees dat de MKZ-crisis van invloed zou kunnen zijn op het schoolbezoek van studenten en scholieren in de getroffen gebieden. Op basis van onderzoek van OCenW is vastgesteld dat ondanks de MKZ-crisis scholieren en studenten gewoon hun school konden bezoeken. Het effect van MKZ op het reisgedrag (woon-schoolverkeer) is derhalve verwaarloosbaar. Hiervoor zijn in dit onderzoek geen speciale acties meer ondernomen.

3.2.5 Aantal uitgezette vragenlijsten

Hierboven is reeds uiteengezet waarom er in juni 776 formulieren niet zijn uitgezet. In verband met de teruglopende respons in de vakantieperiode is besloten om in juli extra enquêtes uit te zetten. In totaal betrof dit 2.000 enquêtes.

Samengevat leidt dit tot de volgende uitgezette aantallen:

Volgens steekproef juli	31.690
-	776
+	<u>2.000</u>
totaal uitgezet	32.914